

OBSAH

Úvod	9
1. Jazyk a řeč v psychice a socializaci člověka	15
1.1. Terminologické vymezení	15
1.2. Vnitřní a vnější determinanty	18
1.2.1. Fylogeneze řeči a jazyka	19
1.3. Neurobiologie řeči	21
1.3.1. Pohlavní rozdíly projevujících se v řeči	23
1.3.2. Ontogeneze řeči	24
1.4. Řeč – myšlení – inteligence – učení	28
1.4.1. Neurobiologie myšlení	29
1.4.2. Inteligence	31
1.4.3. Názory Piageta a Vygotského	35
1.4.4. Verbální intelektová schopnost	40
1.4.4.1. Koncepce H. Gardnera	41
1.4.5. Asociace a asociování	44
1.4.5.1. Pojetí slovních asociací	44
1.4.5.2. Základní formulace pojmu	45
1.4.5.3. Historie výzkumů asociací	48
1.4.5.4. Ontogeneze volných slovních párových asociací	49
1.4.5.5. Využití techniky volných slovních párových asociací	50
1.4.6. Kognitivní procesy a učení	51
1.4.6.1. Obecná charakteristika učení	51
1.4.6.2. Styly učení	60
1.4.6.3. Psychologie a didaktika počátečního čtení a psaní	62
1.5. Řeč a sociální zařazení člověka	66
1.5.1. Verbální schopnost a školní úspěšnost	69
1.6. Řeč a komika	71
1.6.1. Ontogeneze komiky	74
1.6.2. Výrazové prostředky jazykové komiky	76
2. Lidská komunikace	79
2.1. Vymezení pojmu	79
2.2. Sociální komunikace a její struktura a funkce	81
2.3. Verbální komunikace	83
2.4. Komunikace ve škole	87
2.4.1. Komika jako součást komunikace ve škole	88
2.5. Komunikační kompetence	89

3. Specifické poruchy učení	93
3.1. Terminologické vymezení	97
3.1.1. Definice dyslexie	98
3.2. Vývoj názorů na specifické poruchy učení	99
3.2.1. Příčiny specifických poruch učení	100
3.2.2. Specifické poruchy učení a LMD	104
3.2.3. Klasifikace specifických poruch učení	111
3.3. Otázky kolem diagnostiky a nápravy	112
3.3.1. Diagnostika specifických poruch učení	116
3.3.2. Náprava specifických poruch učení	117
3.3.2.1. Využití multimediálních prostředků v péči o děti se SPU	119
3.3.3. Prevence specifických poruch učení	120
3.4. Jednotlivé aspekty specifických poruch učení	122
3.4.1. Neurobiologické a neuropsychologické souvislosti SPU	122
3.4.2. Specifické poruchy učení a inteligence	124
3.4.2.1. Výzkum verbální složky intelektu žáků se specifickou poruchou učení	126
3.4.3. Specifické poruchy učení jako postižení jazykové oblasti	129
3.4.3.1. Výzkumný rozbor dysortografických chyb	130
3.4.3.2. Pragmatika jazyka jako součást komunikační kompetence dětí se SPU	132
3.4.3.3. Výzkum pragmatické úrovně jazyka žáků se SPU	133
3.4.3.4. Výzkumy asociování žáků se SPU	185
3.4.3.5. Jazykový cit žáků se specifickou poruchou učení	197
3.4.3.6. Výzkum jazykového citu u dětí se SPU	197
3.4.3.7. Výzkum chápání a produkce jazykového komična u dětí se SPU	200
3.4.4. Emocionální a sociální aspekty specifických poruch učení	208
3.4.4.1. Výzkum sociálních a emocionálních aspektů SPU	211
3.4.5. Specifické poruchy učení a poruchy chování	222
3.5. Žák se SPU ve výchovně vzdělávacím procesu	225
3.5.1. Styly učení žáků se specifickou poruchou učení	225
3.5.1.1. Výzkum stylů učení žáků se SPU	226
3.5.2. Výuka cizích jazyků u dětí se SPU	236
3.5.3. Legislativní podpora vzdělávání žáků se specifickou poruchou učení	239

3.5.4. Organizační formy a metody práce s žáky se specifickou poruchou učení	239
3.5.4.1. Výzkum postojů učitelů ke vzdělávání žáků se SPU	240
3.6. Integrace nebo segregace žáků se SPU?	249
3.6.1. Výzkum integrace žáků se SPU	251
4. Výchovně vzdělávací proces a jeho možnosti individualizace, integrace a inkluze	255
4.1. Výchova a vzdělávání jako sociální fenomén	255
4.2. Paradigma výchovy, pedagogiky a speciální pedagogiky	257
4.2.1. Paradigma vědy	257
4.2.2. Nové paradigma výchovy a pedagogiky	259
4.2.3. Paradigma speciální pedagogiky	262
4.2.3.1. Integrace a inkluze jako součást paradigmatu pedagogiky a speciální pedagogiky	264
4.3. Výchova člověka s postižením v historicko společenském a výchovném kontextu	269
4.4. Integrace jedinců s postižením jako součást nového pojetí výchovy	271
4.5. Norma a normalita	275
4.6. Výchova jako systém	277
4.7. Pojetí vzdělávání	278
4.8. Individualizace	280
4.8.1. Individualizace ve vyučování	281
4.8.2. Vzdělávání respektující individuální potřeby žáka	288
4.8.2.1. Personalistické – humanistické vyučování	288
4.8.2.2. Technologické teorie	292
5. Vzdělávání žáků se specifickou poruchou učení	295
5.1. Speciální vzdělávací potřeby	296
5.1.1. Jaké jsou charakteristiky sledované žákovské minority?	296
5.1.2. Jak respektovat speciální vzdělávací potřeby žáků?	301
5.1.2.1. Vyučování	302
5.1.2.2. Rozvoj osobnosti a socializace žáka	309
5.1.2.3. Učitel	312
5.1.2.4. Rodina žáka	317
Závěr	321
Použitá literatura	325
Odkazy k jednotlivým kapitolám	335

Přílohy	337
Příloha č. 1. Dotazník pragmatické úrovně jazyka po věkových skupinách ..	337
Příloha č. 2. Dotazník pragmatické úrovně jazyka. Srovnání chlapců a dívek s poruchou	386
Příloha č. 3. Dotazník pragmatické úrovně jazyka. Srovnání skupiny s poruchou a bez poruchy	389
Příloha č. 4. Thorndikeův test. Vyhodnocení jazykových subtestů	392
Příloha č. 5. Zkouška jazykového citu.	394
Příloha č. 6. Dotazník LSI. Srovnání stylů učení skupiny s poruchou a bez poruchy	400
Příloha č. 7. Dotazník LSI. Srovnání stylů učení hochů a dívek s poruchou ..	404
Příloha č. 8. Test volných slovních párových asociací. Ukázka zpracování asociací	406
Příloha č. 9. Test volných slovních párových asociací. Typy vazeb – ukázka	412